CUDES JOURNAL CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Kızıler Emer, F. (2024). "Germanistik" Öldü Mü? *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 7(2), 217-226.

Research Article

"Germanistik Öldü" Mü?

"Germanistics is dead"?

Prof. Dr. Funda KIZILER EMER
Sakarya Üniversitesi
fkiziler@sakarya.edu.tr
ORCID: 0000-0003-2204-3063

DOI: http://dx.doi.org/10.29228/cudes.77198

Article Info

Received: 04.07.2024
Accepted: 08.07.2024

Keywords:
Germanistics, philology, obituaries, postmodernism, comparatistics.

Abstract

In this study, Prof. Dr. Jan Süselbeck's article in which he declares the death of Germanistics is examined and the position of Germanistics in particular and (national) philologies in general in the millennium world is questioned. The starting point of the study is the arguments put forward by Prof. Dr. Jan Süselbeck in his remarkable article titled "Der dröhnende Klang der Abrissbirne. Über die globale Krise der Germanistik und die Frage, was das Fach in Deutschland von den German Studies in Nordamerika lernen könnte" published in the January 2024 issue of the "Literaturkritik" Journal and translated into Turkish by Prof. Dr. Ali Osman Öztürk. As the title suggests, in this article Süselbeck argues that Germanistics is in a serious crisis, moribund, or even "dead" worldwide, and considers what German studies in Germany can learn from the work being done in North America (predominantly on the intercultural track). The present study argues that this obituary, which at first glance had a sensational impact, was a manifestation of the postmodernism that emerged in North America in the 1960s, and that this obituary was not only relevant to Germanics, but to all (national) philologies. The aim of the study is to reveal that the concept of postmodernism – which was not included in the article in which the obituary was made – is the main actor in this obituary. In this respect, the deconstruction strategy is utilized in the article. In this way, the study aims to question the assertion that "Germanistics is dead" and to draw attention to the fact that comparatistics can play a very important role in overcoming this global-scale crisis involving all philologies.

Makale Bilgisi

Geliş: 04.07.2024
Onay: 08.07.2024

Anahtar sözcükler:
Germanistik, filoloji, ölüm ilanları, postmodernizm, komparatistik..

Öz

Bu çalışmada, Prof. Dr. Jan Süselbeck'in Germanistik'in ölümünü ilan ettiği makalesi mercek altına alınarak, özelde Germanistik'in genelde (ulusal) filolojilerin milenyum dünyasındaki konumu sorgulanmıştır. Çalışmanın çıkış noktasında; Prof. Dr. Jan Süselbeck'in, "Literaturkritik" Dergisi'nin Ocak 2024 sayısında yayımlanan ve Prof. Dr. Ali Osman Öztürk tarafından Türkçe' ye çevrilen "Der dröhnende Klang der Abrissbirne. Über die globale Krise der Germanistik und die Frage, was das Fach in Deutschland von den German Studies in Nordamerika lernen könnte" başlıklı dikkat çekici makalesinde öne sürdüğü savlar yer almaktadır. Başlığından da anlaşıldığı gibi, Süselbeck bu makalesinde, Germanistik'in dünya çapında ciddi bir krize girdiğini, can çekiştiğini, hatta "öldü[günü]" iddia etmekte ve Almanya'daki Germanistik araştırmalarının Kuzey Amerika'da (ağırlıklı olarak kültürlerarası kulvarda) yürütülen çalışmalardan neler öğrenebileceğini ele almaktadır. Burada gerçekleştirilen çalışmada ise ilk bakışta sansasyonel bir etki yaratan bu ölüm ilanın, 1960'larda Kuzey Amerika'da doğan postmodernizmin bir doğurgusu olduğu, üstelik bu ölüm ilanının yalnızca Germanistik'i değil, tüm (ulusal) filolojileri ilgilendirdiği iddia edilmektedir. Çalışmanın amacı, bu ölüm ilanında – ilanın yapıldığı makalede yer almayan – postmodernizm kavramının baş aktör olduğunu ortaya çıkarmaktır. Bu açıdan makalede yapısöküm stratejisinden yararlanılmıştır. Çalışmada, bu şekilde "Germanistik öldü" savının sorgulanması ve aslında tüm filolojileri kapsayan küresel ölçekli bu krizi aşmada komparatistiğin çok önemli bir rol oynayabileceğine dikkat çekilmesi hedeflenmiştir.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada, özelde Germanistik genelde tüm ulusal filolojilerin milenyum dünyasındaki konumu genel hatlarıyla değerlendirilerek "Germanistik öldü" (Süselbeck, 2024b: 84) mü? sorusuna yanıt aranacaktır. Çalışmanın hareket noktası, Prof. Dr. Jan Süselbeck'in (2024a) bu yılın ocak ayında "Literaturkritik" adlı yazın dergisinde yayımlanan "Germanistik Öldü. Yaşasın Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları" ("Der dröhnende Klang der Abrissbirne. Über die globale Krise der Germanistik und die Frage, was das Fach in Deutschland von den German Studies in Nordamerika lernen könnte") başlıklı makalesinde öne sürdüğü güncel ve iddialı iddialardır.[1] (Türkçe olarak kaleme alınan bu çalışmada, Prof. Dr. Ali Osman Öztürk tarafından yapılan çeviri temel alınmıştır).

Etkileyici başlığıyla sansasyonel bir etki yaratan bu makalede Süselbeck tarafından, 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren küresel ölçekte büyük bir krize girdiği öne sürülen Germanistik'in ölümü ilan edilmiştir. Makalenin üst başlığında, yıkım topunun gümbürdeyen sesiyle yapılan bu metaforik ölüm ilanının hemen ardından gelen alt başlıkta, Germanistik'in dünya çapında girdiği bu krizin aşılmasında Kuzey Amerika'da yapılan (kültürlerarası nitelikteki) alan çalışmalarının anahtar rol oynayabileceğine dikkat çekilmiş ve Almanya'daki Germanistik bölümlerinin bu çalışmalardan öğrenebileceği can kurtarıcı noktalar olduğu belirtilmiştir.

Bu makalenin hipotezi ise Germanistik'in ölüm ilanının, modernizmin temel yapı taşlarının art arda ölümünü ilan eden 'postmodernizm'in (Kızıler Emer, 2024: 229 vd.) bir ürünü olup yalnızca Germanistik'in değil, tüm ulusal filoloji bölümlerinin acilen yeniden yapılandırılma gereksinimini ve talebini imlediği şeklindedir. İlginç biçimde ölümü bildirildikten hemen sonra, dermanının bulunduğu yer olarak gösterilen Kuzey Amerika'nın – makalede hiç adı geçmeyen – postmodernizmin doğum yeri olması bile, aslında bu bağlantıyı ortaya koyar niteliktedir. Bu bağlamda çalışmada, yapısökümcü bir okuma modeli geliştirilmiştir. Dil ve anlam(landırma) ilişkisini – içerdiği hiyerarşik, hegemonik, monolojik yapıyı (öteki lehine) sökerek – deşifre eden bir strateji olarak yapısöküm (Deconstruction) kavramını ortaya atan Jacques Derrida, gösteren ve gösterilen arasında asla kapatılamayacak bir uçurum olduğunu, anlamın her göstergenin bir başka göstergeyi imlediği sonsuz bir gösterenler akışı içinde devinerek daima farklılaştığını ve dolayısıyla, daima ertelenerek askıya alındığını savunur. Sarup'a (2004: 53-54) göre bunun en yalın anlamı; "herhangi bir göstergeyi okuduğumuzda anlamının bizim için apaçık" olamayacağı gerçeğidir. Anlam sürekli olarak devindiğinden sabitlenip ele geçirilemez, bu bakımdan göstergeler esasen "yokluğu gösterirler; […]". Göstergede yokluğun/ orada olmayanın izi (trace) mevcuttur. Bu bağlamda göstergenin yapısı, daima "sonsuza dek yoklukla eşdeğer olan bir başkası tarafından belirlenir." Yapısöküm mevcudiyet/varlık/ bulunuş metafiziğine karşıt olarak yokluğun iz-sürümüdür. Sarup (a.g.e.: 55) yapısöküm stratejisini şöyle tanımlar:

> Bu yöntem, herhangi bir metin içinde geçen kavramların metnin bütünlüğü açısından tutarsız ve ikircikli kullanımlarından yola çıkarak, metnin yazarının kurduğu kavramsal ayrımların başarısızlığını açıklamak amacıyla geliştirilmiş bir metin okuma yöntemidir.

Bu çalışmanın amacı; "Germanistik öldü" (2024b: 84) savını, yapısöküm stratejisiyle okuyarak, savın öne sürüldüğü makalede adı geçmeyip derin iz'leri olan postmodernizmle ilişkisini aydınlatarak tartışmaktır. Aynı zamanda yalnızca Germanistik'i değil, dünya çapında tüm filolojileri ilgilendiren bu krizi aşmada, özellikle 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Kuzey Amerika'dan tüm dünyaya yayılan postmodernizmle birlikte güçlenerek sınır aşımı ırası iyice belirginleşen komparatistiğin içerdiği potansiyellerle çok önemli bir rol oynayabileceğinin gösterilmesi hedeflenmektedir.

2. "GERMANİSTİK ÖLDÜ" MÜ?

Germanistik'in dünya çapında girdiği krizi konu alan makalesine, *Frankfurter Allgemeine Zeitung'* (FAZ) un – altında, modern Almanca yazından tek söz dahi etmeyen bir yazı bulunan – "Yapay zekâyı bilen birinin Germanistik tahsili diplomasına ihtiyacı yok" manşetini alıntılayarak

[1] Prof. Dr. Jan Süselbeck bu makalesine, Florentine Strzelczyk'in (2021: 133-152, akt. Süselbeck, 2024b: 84-89) – 1945 sonrası Almanca yazın ve medya sistemlerinde insan ve toplum bilimleri arasındaki kesişim noktalarına odaklanan Carsten Gansel'e Armağan Kitap'ta yer alan – "Kuzey Amerika Yurtdışı Alman Çalışmalarında Kuşak ve Paradigma Değişimleri / Almanya Çalışmaları" başlıklı çalışmasını temel almıştır.

başlayan Prof. Dr. Jan Süselbeck (2024b: 84), ironiyle "Germanistik çalışmaları[nın] artık "kaliteli basın" tarafından bile görmezden gelin[mediğini]" belirtir. Öte yandan Almanya'daki üniversitelerin Germanistik bölümlerinin ve Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı'nın (BMBF) bu krizi görmezden gelip "her şeyin her zamanki gibi devam edebileceği izlenimini vermeye" (a.g.e.) çalışmasını da eleştirir.

Bunun yalnızca Almanya'daki Germanistik bölümlerini değil, yurtdışındaki alan çalışmalarını da içeren dünya çapında bir kriz olduğunu; birçok ülkede siyasetçilerin üniversite bütçelerini kısıtlaması, tıpkı Birleşik Krallık'taki Aberdeen Üniversitesi'nin tüm yabancı diller bölümlerini kapatıp – ki bu, "İskoç Parlamentosu'nu bile meşgul" (Süselbeck, 2024b: 85) eden bir konudur – çok sayıda akademisyeni işten çıkarmayı planlaması veya "beşeri bilimler enstitülerini kapatmayı" (a.g.e.: 84) önermesi örneklerinde olduğu gibi, – ülkemizde de yansımaları görülen – bir takım şok edici somut örneklerle gösterir. Almanca'nın konuşulduğu ülkelerin dışında "Germanistik" programları "dünyanın dört bir yanındaki neoliberal hükümetler tarafından hiçbir iş beklentisi olmayan anlamsız bir özel uğraş olarak aşağılan[makta]" ve "herhangi bir toplumsal karşılığı olmayan havai alanlar olarak görülmekte[dir]" (a.g.e.). Ayrıca salgın, savaş, göç, ekonomik kriz vb. etkenler yüzünden gençler de kolay anlaşılıp okunabilirliği olmayan metinleri, genel anlamda yazını pek sevmemekte – ki filoloji, yazın aşkı demektir – ve geçimini bundan sağlayıp yaşamını onun sayesinde idame ettirebileceğine inanmamaktadır.

Postmodernizm kavramının hiç geçmediği makalesinde Süselbeck, aslında bunların yeni gelişmeler olmadığını belirterek, "onlarca yıldan beri Atlantik'in diğer yakasında" gerçekleştirilen "geniş kapsamlı alan reformların[ın]" bir ürünü olarak okur ve Almanya'daki Germanistik araştırmalarından dramatik biçimde ayrılan Kuzey Amerika'daki alan çalışmalarının disiplinlerarası ve medyalararası kültürel çalışmalara evrildiğini belirtir:

> Kuzey Amerika'daki Germanistik çalışmaları, […] sorunu ele almak için 1970'lerden bu yana, edebiyat öğretiminin bugün hala bazı modern Alman edebiyatı enstitülerinde olduğundan çok daha geniş tarihsel, politik, kültürel ve disiplinlerarası veya multimedya bağlamlarında uygulandığı kültürel çalışmalar yönelimli Germanistik çalışmalarına doğru evrilmektedir (a.g.e.: 85).

1984 yılında kurulup adeta "Kuzey Amerika meslek birliği haline" gelerek uluslararası bir önem kazanan Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Derneği' (GSA) nin başarısını; "Germanistik çalışmaları, tarih, sosyoloji, siyaset, sanat tarihi, kültürel antropoloji, film ve medya çalışmaları ile toplumsal cinsiyet çalışmaları gibi konuları bir araya getir[mesine]", daha açık bir söylemle (Almanca) yazınbilim araştırmalarının, toplum/ kültür/ cinsiyet/ medya çalışmalarıyla ve postkolonyal yaklaşımla kaynaşarak bambaşka bir nitelik kazanmasına bağlar ve Kuzey Amerika'da yürütülen Germanistik çalışmalarındaki bu paradigma dönüşümlerini ele aldıktan sonra, bunları Almanya'daki alan araştırmalarının genel durumuyla karşılaştırır:

> GSA'nın konferans programları bugüne kadar Alman Germanistler Derneği'nin (DGV) konferanslarında bulunmayan pek çok konuyu içermektedir: çizgi roman araştırmaları ya da grafik romanlarda ırkçılık ve göç üzerine paneller, duygulanım teorisi, Marksizm ya da toplumsal cinsiyet çalışmaları üzerine teorik seminerler ya da ırk, toplumsal cinsiyet ve cinsellik, postkolonyal çalışmalar üzerine yöntem panelleri, antisemitizm araştırmaları, Nasyonal Sosyalizm ve Holokost üzerine birçok forum, çağdaş Alman-Yahudi edebiyatı ve çok daha fazlası. Buna karşılık, Mannheim'dan kıdemli Profesör Jochen Hörisch, Paderborn'daki son Germanistler Kongresi'nin en önemli panellerinden birinde "yaşlı bir beyaz adam" olarak görüldüğünden ve bir kâbus gördüğünden – Goethe'den gelecekte hiçbir yerde bahsedilmeyeceğinden – yakınmaktaydı (a.g.e.: 85).

Yukarıdaki alıntıda görüldüğü gibi, Kuzey Amerika'da yenilikçi ve sentezci yaklaşımlar öne çıkarken, bunların Alman Germanistler Derneği'nin konferanslarında söz konusu bile edilmediği saptaması çok dikkat çekicidir. Bu şekilde Almanya'daki ve Kuzey Amerika'daki alan çalışmaları arasındaki köklü farklılaşmayı vurgulayan Süselbeck, sansasyonel bir etki yaratan başlığındaki ölüm ilanıyla aslında Almanya'daki alan çalışmalarının, Kuzey Amerika'da yalnızca ulusal dil ve yazına odaklanan klasik Germanistik araştırmalarından, disiplinin ve (ulusal) yazının sınırlarını aşan ve

müfredata da yansıyan "Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmalarına" dönüşümle gerçekleştirilen bu yeni çalışmaları dikkate alarak kendini revize etmesi gerektiğinin altını çizer:

> Buna karşılık, "Germanistik" Çalışmalarından "Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmalarına" düsturu, 1980'lerin sonlarından bu yana ABD'de müfredatın köklü bir şekilde gözden geçirilmesine yol açtı – en azından bugün Alman üniversitelerinde hala oldukça aşağılayıcı bir şekilde konuşulan salt "yabancı Germanistik çalışmaları" (Auslandsgermanistik) etiketinden kurtulmak için. ABD'de bu retoriğe genellikle konunun "yabancı" Germanistik çalışmalarından ziyade "yerli" (Inlandsgermanistik) Germanistik çalışmalarından mustarip olduğu esprisiyle yanıt veriliyor (a.g.e.: 85).

Bu noktada "Kuzey Amerika araştırmalarının sonuçları[nın] Almanya'daki Germanistik çalışmaları tarafından sadece çok sınırlı bir ölçüde kabul gör[düğünü]", yani Almanya'daki Germanistik bölümlerinin bu yeni yaklaşımları içeren çalışmaları pek benimseyip kabul etmediğini belirten Western Üniversitesi Rektör Yardımcısı Florentine Strzelczyk'in (2021: 133-152, akt. Süselbeck, 2024b: 85) saptamalarına yer veren Süselbeck, onun Kuzey Amerika'da "öğrencilerin Alman kültürüyle ilgilenmelerini sağlamak" için Almanca dil öğretiminden ziyade "çok daha disiplinlerarası olan Alman Dili ve Edebiyatı Çalışmaları[nın]" öne çıkarıldığını, derslerin ve lisans(üstü) tezlerin, öğrencilerin kendi ana dili olan İngilizce olarak yapıldığını belirttiğini aktarır. (Türkiye'deki Germanistik Bölümlerinin durumuna dair bir parantez açmak gerekirse; milenyumun başlarındayken "Göçmen edebiyatı, karşılaştırma, kültürel, kültürler arasılık ve imge araştırmaları (gerçekten bilim dalımızın kuruluş amacına uygun olarak) kendini birkaç kez katlayan oranda artış gösteriyor" saptamasını yapan Prof. Dr. Ali O. Öztürk (2003: 81-91) de "var olan bilimsel ve güncel gereksinmeleri[n]" göz önüne alınarak "Germanistik bölümlerinin, birbiriyle rekabetten çok, bir diğerini tamamlayacak biçimde, her birine özgü bir amaç (müfredat) belirlenmesi, bir anlamda (müfredatın güncelleşmesine koşut olarak) her birinin ayrı bir alanda uzmanlaşması ve böylece farklı beklentilere sahip belirli bir öğrenci kitlesine talip olması" gerektiğini belirtmiştir). Süselbeck'in, Strzelczyk'in yazısından aktarmalar aracılığıyla yaptığı şu saptamalar, Türkiye'deki Germanistik camiası olarak bizim de aşina olduğumuz son derece çarpıcı ve güncel gerçeklere dikkat çeker:

> Avrupa'daki "yurtdışı Germanistik çalışmaları"na benzer şekilde, Amerika ve Kanada'daki beşerî bilimler bölümleri üzerindeki mali baskı son yıllarda keskin bir şekilde arttı. Burada da üniversite rektörleri, eğitim bütçesindeki ciddi kesintilerin siyasi baskısı altında, doğa bilimlerinde olduğu gibi yüksek lisans programında yüzlerce öğrenci yerine artık sadece 1-10 öğrencinin bulunduğu Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları kurslarının kapasite kullanımına bakmayı ve acil bir durumda programları hemen sonlandırmaya başlamayı tercih ediyorlar. Tüm enstitüler kelimenin tam anlamıyla iptal ediliyor ve personel işten çıkarılıyor. Örneğin Eylül ayında, ABD'nin en iyi 10 eyalet üniversitesinden biri olan West Virginia Üniversitesi, toplam 143 öğretim görevlisini işten çıkarmaya ve lisans ya da yüksek lisans dereceli tüm yabancı dil programlarını kapatmaya karar verdi. […]. Kendini yok etmeye yönelik daha az sert önlemler genellikle başlangıçta yönetimsel değerlendirmelerin reklam sloganlarıyla süslenir: bölümler başlangıçta […] birleştirilir – sözde böylece öğrenciler disiplinler arası tezler için daha iyi fırsatlara sahip olurlar. Ancak işler zorlaştığında ve Batı Virginia'da olduğu gibi düzinelerce hatta yüzlerce akademisyen bir anda işten çıkarıldığında, bu tür bir "büyümede" her zaman ilk olarak beşerî bilimleri vuran yıkım topunun gürleyen sesini yeni bir başlangıç gibi göstermek için "Odaklanma Yoluyla Büyüme" ("Growth Through Focus") (Calgary Üniversitesi, Alberta, Kanada) gibi alaycı sloganlara başvurulur (Süselbeck, 2024b: 86).

Bu somut olgulardan hareketle, özellikle yabancı ülkelerde yürütülen Germanistik çalışmalarının (Auslandsgermanistik) küresel ölçekte yaşadığı kriz ortamında "edebiyat çalışmalarını kendi içinde bir amaç olarak sunmak ve böylece herhangi bir reform düşüncesinden kaçınmak artık uygun değildir" diyen Süselbeck, bu "[k]onunun toplumsal önemi, hayatta kalabilmesi için yeniden formüle edilmeli ve yeniden anlatılmalıdır" saptamasını yapar. Bu noktada yine Strzelczyk'in yazısına dönerek, bu krizin alanı yeniden yapılandırmaya olanak yaratabilecek olumlu potansiyeller içerdiğini de belirtir:

> Paradigmalar ancak bir kriz ortaya çıktığında değişir, bu da kanonik açıklama kalıplarının artık olgusal gerçekliğe karşılık gelememesinden ibarettir. Yurtdışındaki Germanistik çalışmaları da böyle bir krizle karşı karşıyadır; disiplinler arası açıklama kalıpları, hızla değişen yükseköğretim ortamında konunun geçerliliği için artık yeterli değildir (2021: 133-152, akt. Süselbeck, 2024b: 86).

Süselbeck'in, Strzelczyk'in yazısından hareketle, Almanya'daki ve Kuzey Amerika'daki Germanistik çalışmalarını karşılaştırarak, ikisi arasındaki kökten farklılaşmayı ortaya çıkaran makalesinde anahtar kavram, makalede bulunmayan bir kavramda saklıdır: Postmodernizm. Bu makalede şimdiye dek yapılan tüm bu saptama ve değerlendirmeler, yadsınamayacak bir gerçekliğe sahip olmakla beraber, aynı zamanda bu anahtar kavramın yokluğuyla, Almanya'da yürütülen Germanistik çalışmalarında postmodernizmin alımlan(ama)ması konusundaki ciddi bir sorunu da ortaya koyar niteliktedir. Süselbeck'in, 1970'lerin Kuzey Amerika'sındaki Germanistik bölümlerinde başladığını iddia ettiği değişim dalgası, aslında 1960'ların Kuzey Amerika'sında dünyaya gelen postmodernizme karşılık gelmektedir. Etimolojik açıdan 'tam şimdi'yi imleyen modern ile 'sonra' anlamına gelen 'post' önekinin birleşiminden oluşan 'postmodern' sözcüğü, kabaca 'modern-sonrası' anlamına gelir. Modernle arasında eytişimsel bir ilişki olan, ama her şeyden önce ondan zihinsel bir farklılaşmayı, zihinsel/ tinsel bir dönüşümü imleyen bu kavramın içerdiği dönüşümün arka planında, 18. yüzyılın Aydınlanmacı modernitesinin çöküşünü belgeleyen II. Dünya Savaşı, toplama kampı ve atom bombası paradigması vardır. Bu paradigmayı "modernitenin ülküleri[nin] açıktan açığa ihlal edil[diği]" bir dönüm noktası sayan Lyotard (1998: 20), modernist düşüncenin temelini oluşturan Aydınlanma, İdealizm, Marksizm gibi ülküleri olan "büyük anlatılar"ın inanırlığını tümüyle yitirdiğini ve "öldü"ğünü ilan eder. Ancak postmodernizmin ölüm ilanları bununla sınırlı değildir, bir tür domino etkisiyle modern düşüncenin tüm yapıtaşlarının art arda ölümü ilan edilir: Öznenin (Derrida), özne olarak insanın (Foucault), metafiziğin ve temsilin (Derrida/ Foucault), tarihin (Fukuyama), ideoloji ve ütopyanın (Bell) ölümünün ilanı izler (Kızıler Emer, 2024: 121-210). Kendini evrenin merkezine yerleştiren Avrupa-merkeziyetçi anlayışın merkezsizleştirilmesine, "The Us'un ölümü"ne (Küçük, 2000: 9) karşılık gelen tüm bu ilanları, ona koşut olarak kanonik/hiyerarşik/seçkinci özellikleriyle öne çıkan modernist "The Yazın'ın Ölümü'nü" hazırlamıştır. Tüm bu ölüm ilanlarının yazın alanına yansıması da şöyle olur:

1-Yazarın ölümü (Barthes, "okurun doğumu")

2-Yapıtın ölümü (Derrida "her şey metin", Barthes "yazılabilir metin")

3-Modern yazının ve kanonun ölümü (Fiedler)

4-Yorumun ve eleştirinin ölümü (Sontag, P. De Man, "okuma")

5-Kurmacanın ölümü (R.Federman, W.Hildesheimer) (Kızıler Emer, 2024: 495).

Ancak tüm bu ölüm ilanları nihilist bir edilgenliğe yol açmaz, tıpkı Strzelczyk'in belirttiği gibi, tüm bu ilanlar aslında yazını yeniden kavrama ve uzmanlık alanını yeniden inşa etme olanağı da sunmaktadır. Yazın alanında "yazarın ölümü" bildirisinin "okurun doğumu"na karşılık gelmesi örneğindeki gibi, postmodernizmin ölüm ilanları, yeni doğumlara gebedir:

> Avrupamerkezci kanonik yapının ölümünü belgeleyen bu apokaliptik arz-ı endam, modernizmin yüksek (seçkin) ve eğlencelik (trivial) yazın ayrımının ve türler hiyerarşisinin çöküşünü kucaklaması ve sanatçı/ eleştirmen/ izleyici/ okur/ uzman ve amatör arasındaki uçurumları kapatması bakımından put kırıcı bir yaratıcılık ve hiyerarşi karşıtı bir çoğulculuk özelliği taşır. Modernist yazının ölümü postmodernist yazını, yazarın ölümü okuru, kanonun/yapıtın ve kurmacanın ölümü metni doğurmuş, modernist yorumlama, yerini eleştiriye, sonra (modernist yoruma karşı) postmodernist 'okuma'ya ve en son da yanlış okuma özgürlüğü de taşıyan "yeniden yazma" edimine bırakmıştır. (Kızıler Emer, 2024: 495).

20. yüzyılın ikinci yarısındaki postmodernizm dalgasıyla art arda gelen ölüm ilanları – özellikle de (modernist) yazının/ yapıtın ve eleştirinin ölümü savları – göz önüne alındığında, ilk bakışta sansasyonel bir etki bırakan "Germanistik öldü" ilanı çok da şaşırtıcı olmaz. Burada asıl şaşırtıcı olan; Almanya'daki Germanistik bölümlerinin, modernizmin (yasa koyucu/ büyük) "yazarının ölümü" ve yine modernist (kanonik/ özgün/ büyük) yazın/ yapıt anlayışının ölümünü ilan eden

postmodernizme, uzun yıllar boyunca onun varlığını inkâr edecek derecede gözlerini kapadığı gerçeğidir. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri, Patrick Süskind'in tüm dünyada bestseller ve longseller olup büyük bir yankı uyandıran, üstelik hem düşünsel hem yazınsal bağlamda tüm bu ölüm ilanlarının yansımalarını içeren kült postmodern romanı *Das Parfum'*ün (1985) uzun yıllar boyunca Almanya'daki Germanistler tarafından kabul görmeyip ciddi bir çalışmanın konusu bile edilmeyişidir (Kızıler Emer, 2024: 299-318). Almanya'da postmodernizm kavramının araştırma durumuna gelince; Wolfgang Welsch'in ilk basımı 1993'te yapılan – ve 25 yıl sonra yeniden yayımlanan – kült çalışması *Unsere Postmoderne Moderne,* Almanya'da postmodernizmin görmezden gelinmesinin tehlikelerine dikkat çeken Frank Hoffmann'ın "Postmodernes" Erzählen? – Postmodernes Erzählen! (1994) ve Peter V. Zima'nın *Moderne/ Postmoderne* (1997) çalışmaları dışında kayda değer bir Almanca akademik çalışma yapılmamıştır. 21. Yüzyılın başlarında postmodernizme ve postmodern yazına dair kitap bazında en ciddi ilk akademik çalışma Paul Lützeler'in *Postmoderne und Postkoloniale deutschsprachige Literatur* (2005) adlı çalışmasıdır. Gerçi Lützeler'in milenyumdaki bu çalışmasının ardından, post ön ekini ya da postmodern kavramını doğrudan başlığında içeren yayınların (görece) arttığı gözlenir, ama yine de şu gerçek açıkça ortadadır: 1960'lardan 90'lara, hatta 2000'lere dek Almanya'daki Germanistik bölümlerinde postmodernizme büyük bir önyargıyla yaklaşılmış ve kavramın varlığı, akademik çalışmalarda uzun yıllar boyunca adı bile geçmeyecek biçimde görmezden gelinmiştir, dolayısıyla postmodernizmin yazınbilimi çalışmalarına yansıması konusunda 30-40 yıllık ciddi bir gecikme söz konusudur.

Süselbeck'in, adeta ölümcül tehlike anında acil yardım talebiyle panik butonuna basarcasına başlığında Germanistik'in öldüğünü bildirdiği makalesinde, ilginç biçimde bu ölüm ilanından hemen sonra, dermanının bulunduğu yer olarak gösterdiği Kuzey Amerika'nın, postmodernizmin de doğum yeri olması bile bu saptamayı doğrular niteliktedir. Oysa makalede sözü edilen Kuzey Amerika'daki alan üzerine yapılan yeni araştırmalarını – yani öldüğü ilan edilen Germanistik'in yeniden doğuşunu sağlayabileceği belirtilerek doğumunun kutlandığı "Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları"nı – kapsamı altına alan "postmodernizm" adına hiç yer verilmemiştir ki, bu veri; Almanya'da postmodernizmin uzun yıllar görmezden gelindiği ve alımlanmasında gecikme olduğu savının açık bir kanıtı olmaktadır. Süselbeck'in makalesinde – adı geçen post ön ekli tek kavram olan – postkolonyalizme dair yaptığı şu saptama yine burada öne sürülen savı güçlendirmektedir:

> Postkolonyal çalışmalar gibi bazı yaklaşımlar Almanya'da ABD'ye kıyasla yaklaşık 20 yıl sonra toplumsal olarak kabul görürken, ABD'de insanlar onlarca yıldır klasik metinleri eleştirel bir gözle okumaya ya da Almanca konuşan siyah yazarların edebiyatı ve kültürünü inceleyen Siyah Germanistik çalışmaları gibi yeni öncelikler belirlemeye çalışıyorlar. B. Venkat Mani tarafından tanıtılan ABD'li "Germanistik" profesörleri grubu, geçen yılki GSA'da göç, çeviri ve Yahudi Çalışmaları gibi konularda seminer konseptleri sundu. Örneğin Grimm Masalları gibi eserlerden sadece son derece sorunlu, bazen açıkça antisemitik metinler olarak bahsedildi. Bu gelişim, bu kanonik metinlerin artık hiç ele alınmadığı ya da psikanaliz gibi edebi kuramsal yöntemlerin müfredattan tamamen kaybolduğu anlamına gelmiyor – sadece eskisinden daha eleştirel bir şekilde okunuyor ya da kullanılıyorlar ve biliyoruz ki Amerika'daki günümüz öğrencilerine artık böyle kuşkucu bir bakış açısı olmadan öğretilemezler (Süselbeck, 2024b: 87).

Başlangıçta postyapısalcılıktan beslenen postmodernizm, özellikle önceki yüzyılın son çeyreğinde postfeminizm ve postkolonyalizmle güçlü bir iş birliğine girerek büyük bir ivme kazanmıştır. 21. Yüzyıl dünyasında dijital teknolojik ağ yapılanmalarıyla küresel kültür bilinci artarken, yerel kültür bilinci de güçlenir; yani küreselleşmeyle birlikte yerelleşme de eşanlı olarak işler. Bu noktada "melez kültürel farklılıkları ya da yerel ve etnik gelenekleri" (Lampart, 2013: 264) görünürleştiren postkolonyalizm, ötekileştirilen halklara ve kültürlere farkındalık ve duyarlık kazanılmasında önemli bir rol oynar.

Süselbeck'in yukarıdaki alıntıda, Almanya'da (ABD'ye kıyasla) yaklaşık 20 yıllık bir gecikmeyle kabul gördüğünü belirttiği postkolonyal çalışmaların öncüsü, Filistin asıllı komparatist Edward Said'dir. Said'in "Batının doğuyu – sesini/ kimliğini/ temsil yetisini elinden çekip alarak – nasıl öteki*leş*tirdiğini deşifre ettiği *Şarkiyatçılık* (*Orientalism*, 1978) adlı çalışmasıyla" başlayan postkolonyal eleştiriyle birlikte filoloji, antropoloji, arkeoloji, sosyoloji, teoloji ve daha birçok bilim (ve sanat) dalının "Avrupa'nın emperyalist-kolonyalist çıkarlarına hizmet edecek ve kendisinin her

şeye "üstünlük" kurgusunu besleyecek şekilde biçimlendiril[diği]" (Kızıler Emer, 2024: 141); (bkz. Said, 2010: 29 vd.) gerçeği ortaya çıkarılmıştır. Ardından Lyotard'ın "büyük anlatıların ölümü" ilanıyla, "uygarlığın başlatıcısı", dünyanın düşünsel ve kültürel mirasının yegâne koruyucusu olarak güneş gibi her şeyin merkezine yerleştirilen "kurtarıcı Batı miti" (Toprak, 2020: 75-83) çökmüştür. 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren modernizmin kalıplaşıp kemikleşmiş tüm temel yapı(taş)larının sökülerek hiyerarşik/ merkeziyetçi/ tekelci/ evrenselci olmayacak biçimde – sürekli olarak yeniden – inşa edilmesini talep eden postmodernizmin yaptığı art arda ölüm ilanlarıyla, her alanda derin bir kriz olgusu açığa çıkmıştır.

Aynı zamanda anamalın sınır/ ulus-ötesi bir nitelik kazandığı "geç kapitalizm çağı"na (Jameson, 1994: 9), siyasal açıdan modernist ulus-devlet yapısının zayıflamasına karşılık gelen bu dönemde baş döndürücü bir hızla gerçekleşen bilimsel-teknolojik devrimlerle, küreselleşme süreci büyük ivme kazanmış ve dünya çapında ciddi bir karşılıklı kültürel-toplumsal alışveriş ve dönüşüm sürecine girilmiştir. Küresel çaplı tüm bu değişimlere koşut olarak yazın dünyası da köklü biçimde değişmiş ve yazın araştırmalarının yenilenmesi gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Hızla elektronikleşip dijitalleşen, en ücra yerleşim birimlerine dek uzanan internet ağı şebekeleri ve türlü kitle iletişim-bilişim ve yapay zeka teknolojileriyle "küresel köy"e (Mc Luhan) dönüşen dünyamızda, postmodernizmin – 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren yapmaya başladığı – ölüm ilanlarının hemen her uzmanlık alanında yarattığı kriz, daha doğrusu yenilenme gereksinimi ve talebi; yalnızca Germanistik bölümlerini değil, Türk, İngiliz, Fransız, Arap, Afrika, Uzak Doğu Dilleri ve Yazınları gibi tüm (ulusal) filolojileri kapsamaktadır.

Bu krizi aşmada – karşılaştırmalı yazınbilim diye de nitelendirilen – komparatistik, çok önemli bir rol oynayabilir. Peki, neden? Kökeni Antikiteye uzansa da bilimsel-akademik anlamda doğumu 19. Yüzyıl Fransa'sında gerçekleşen, 20. Yüzyılın Dünya Savaşları döneminde gelişimi sekteye uğrayan, yüzyılın ikinci yarısından itibaren postmodernizmle birlikte güçlenen, 21. Yüzyıldan itibaren ise her anlamda sınır aşımı ırasıyla öne çıkarak büyük bir önem kazanan komparatistik, temelde "kendi yazınını başka yazınlarla 'karşılaştırma' itkisinden hareketle, diyalojik bir jestle öteki'ne yönelen bir bilim dalı olarak" (Kızıler Emer, 2023: 337) ortaya çıkmıştır. Akademik kariyerine ilk olarak yazınlar-arası karşılaştırmalı çalışmalarla başlayan komparatistik, özellikle 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren gittikçe belirginleşen "öteki metinler/ sanatlar/ kültürler/ disiplinler arasındaki sonsuz arasılıklar ağında mekik dokuyarak farklı düşünceler, kültürler ve inanışlar arasında köprüler inşa etme" (a.g.e.: 316); (bkz. Konstantinović, 1991: 502-509) tutumuyla dikkat çeker. Nitekim alanın ünlü Amerikalı öncüsü Henri Remak (1973: 16) komparatistiği, yazınla "içsel olarak birbirine akraba olup dışsal olarak birbirinden kesin çizgilerle ayrılmış olan insan yaratımının diğer alanları arasında bir köprü" şeklinde tanımlar.

Başlangıçta farklı yazarların, yapıtların, yazınsal tür ve dönemlerin karşılaştırılmasına dayanan klasik anlamdaki komparatistik çalışmaları, öncelikle yazınbilimsel bir çalışma olmasının gereği olarak en az bir bileşeninin (yazınsal) bir metin olması koşuluyla genişleyen bakış açısı ve çeşitlenen ilişkiler ağıyla "yazınlararasılıktan" yola çıkarak; "metinler-, sanatlar-, medyalar- kültürler-, disiplinler- ve söylemlerarasılığa doğru" (Kızıler Emer, 2023: 337) evrilmiştir. Temelde "doğası itibarıyla diyalojik bir nitelik taşıyan komparatistik, öteki'ne açıklığıyla karakterize olup onun estetiğini sunan postmodernizmin yazın evreni için adeta biçilmiş kaftan gibidir" (a.g.e.: 110). Komparatistiğin Kuzey Amerika doğumlu postmodernizmle kusursuz bir uyum yakalamasının sırrı, her ikisinin de yazın kavramına bakışındadır:

> Her ikisi de ilk düşünsel temelleri 19. yüzyılda atılan; dinamik, değişmeye-gelişmeye açık uçlu çokboyutlu yazın ve yaşam tasarımları sunan "Universalpoesie" ve "Weltliteratur" kavramlarından beslenen, yaşamla ve toplumla örgensel bağlarını koruyan "genişletilmiş" bir yazın kavramından hareket etmektedir ki, – yüksek (eliter) ve eğlencelik (trivial) yazın ayrımını çökerten – postmodernizmin başlattığı bu genişleme, daha sonra – yüksek ve popüler kültür ayrımını iptal eden – "kültürel dönüş" ("cultural turn") adı altında yaygınlık kazanmıştır. Komparatistiğin temelde yazına, ulusal sınırları aşan uluslararası bir bakış açısından yaklaşması, zaten kültürlerarası bir iletişim ve etkileşim ağı içindeki dinamik bir yazın tasarımını beraberinde getirir. Postmodernizmin beslendiği ana damarlardan biri olan romantizmin, yazını her tür sınırlandırmadan ve sınıflandırmadan özgürleştirim programını içselleştiren komparatistik de yazını, iç

> (textimmanent) ve dış (textextern) dinamikleriyle karşılıklı bir etkileşim ağı içinde olan devinimsel ve dirimsel bir kavram olarak ele alır; onun başka metinlerle, kültürlerle, disiplinlerle, sanatlarla ve medyalarla kurduğu diyalojik ilişkileri, örgensel bağlantıları açığa çıkarmaya yönelir ve onu çoğulcu bir perspektiften; değişime ve gelişmeye açık uçlu birçok farklı bileşenden oluşan çokkatlı/ çokkodlu bir 'metin' olarak okumaya girişir (a.g.e.: 113-114).

Nitekim Dominquez, Saussy ve Villanueva'ya (2022: 49) göre, komparatistiğin anladığı anlamda "geniş bir edebiyat, hümanizm ve tarih vizyonunun eşlik ettiği bir fikirler sistemidir, zira edebiyatları kültürlerarası bir tarzda araştırmak ve öğretmek suretiyle karşılaştırmacıların sınırları aşan ortak insani değerleri vurguladıkları […] savunulur."

Strzelczyk'in saptamalarından hareketle Almanya'daki Germanistik çalışmalarını Kuzey Amerika'dakiyle karşılaştıran Süselbeck'in makalesine dönecek olursak; onun tüm bu gelişmeleri farklı biçimde dillendirdiği artık iyice belirginleşir. Kuzey Amerika'da adı ve içeriği "Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları" şeklinde değiştirilerek yürütülen alan araştırmalarının müfredata da yansıyacak biçimde revize edildiğini belirten Süselbeck'in makalesinden yapılan alıntılardan, bu yenileme operasyonu sonucunda, yazınbilim çalışmalarının toplum/ kültür/ cinsiyet-cinsellik/medya/sanat çalışmalarıyla kaynaşarak disiplinlerarası, kültürlerarası, medyalararası ve sanatlararası bir nitelik kazandığı ortaya çıkar. Burada gerçekleştirilen okumada, tüm bu ölüm/ değişim/ yeniden yapılanma saptamalarının, Süselbeck'in makalesinde adı geçmeyen postmodernizmin – ve komparatistiğin eseri olduğu saptanmıştır.

Bu noktada en güncel tabloyu somut biçimde gözler önüne serebilmek için yine Süselbeck'in, Strzelczyk'in yazısından yaptığı aktarmalara dönmek yararlı olacaktır:

ABD ve Kanada eyaletlerinde Germanistik başta olmak üzere dil ve yazın bölümlerinin geleceğinin mezuniyet sonrası istihdama bağlı olarak belirlendiğini belirten Strzelczyk, görünürdeki bu olumsuz tabloya rağmen, "Almanca'nın İngilizce'den sonra dünyada en yaygın kullanılan ikinci akademik dil olduğuna ve Forbes'un bu dili en önemli diller arasında saydığına dikkat çekerek bunun doymuş işgücü piyasasında büyük bir avantaj olduğunu" belirtir.

> Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları lisans programının tipik öğrenme çıktılarını da dezavantaj olarak görmüyor: "İşverenler, giderek artan çok kültürlü ekiplerde üretken olabilecek çalışanlar talep ediyor. Eleştirel düşünme, kültürlerarası iletişim ve sorun çözme becerileri her zamankinden daha önemli." İşverenler, "beşerî bilimler mezunlarının karmaşık konular üzerinde düşünme, eleştirel bir şekilde analiz etme ve ikna edici bir şekilde tartışma gibi araştırma becerilerine" değer vermektedir. "Geleceğin küresel toplumunda yabancı dil ve kültürlerarası becerilere olan talebin artmaya devam edeceği" varsayılabilir. Son olarak, bir araştırma Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları mezunlarının mezuniyetten sonraki beş yıl içinde STEM (fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarından mezun olanlarla aynı maaşı aldıklarını göstermiştir. Kısacası: "Yabancı diller ve edebiyatlar aslında patlama yapmalı" (Süselbeck, 2024b: 86).

Özetle, bu çalışmada gösterildiği gibi; Süselbeck'in, Almanya'daki Germanistik bölümlerinin artık kriz gerçeğini yadsımayarak, yeniden yapılanma konusunda kendilerine örnek almaları gerektiğini savunduğu Kuzey Amerika'daki "Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları" konsepti, aslında tam olarak postmodern araştırma/ okuma yaklaşımlarına karşılık gelmekte ve postmodernizmle büyük bir ivme kazanan komparatistiğin araştırma alanları içine girmektedir. Dolayısıyla tüm (ulusal) filolojileri ilgilendiren küresel çaplı bu krizin aşılmasında komparatistiğin rolü büyüktür. Özellikle milenyumdan itibaren dünya çapında filolojilerde yürütülen lisansüstü tez çalışmalarının, artık tek yazarla/ tek metinle/ tek bakış açısıyla gerçekleştirilmeyip (neredeyse zorunlu olarak) komparatistiğin araştırma alanlarına yönelmesi de bunun en açık kanıtlarından birisidir.[2]

İçinde yaşadığımız 21. Yüzyılda, postmodernizmin ölüm ilanlarının yarattığı krizin ardındaki yeniden yapılanma talebini iyi okuyarak, filoloji ve komparatistik alanları – ki bunlar birbirini dışlayan

[2] Türkiye'deki Germanistik bölümlerinde komparatistiğe yönelimi irdeleyen çalışmalar için bkz: (Aytaç, 2003: 64-70); (Aras& Kızıler Emer, 2021: 195-213).

değil tamamlayan alanlardır – arasındaki bu kaçınılmaz buluşmayı görmezden gelmek yerine, ivedilikle destekleyip güçlendirmeye çalışmak gerekmektedir. Hızla küreselleşen milenyum dünyasında "dil ve kültürlerarası becerilere olan talebin" gittikçe artacağı ve "[y]abancı diller ve edebiyatlar[ın] aslında patlama" yapması gerekirken bir tutulma yaşadığı göz önüne alındığında, öğrencilere bu yetileri kazandırabilmek ve akademilerde çağın talep ve gereksinimlerine yanıt verebilen bilimsel çalışmalar üretebilmek için, tüm filoloji – ve hatta çeviribilim – bölümlerinin müfredatına hem lisans hem de lisansüstü düzeyde komparatistik dersleri koymak oldukça iyi bir çözüm gibi görünmektedir.

3. SONUÇ

Bu çalışmada, Süselbeck'in makalesinde ele aldığı "Germanistik öldü" savı tartışılmış ve bu ölüm ilanın arka planındaki etmenler sorgulanmıştır. Almanya'da ve Kuzey Amerika'da yürütülen Germanistik çalışmalarını karşılaştırarak ikisi arasındaki farka dikkat çeken söz konusu makalede, Germanistik'in ölüm ilanının hemen ardından "Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları"nın doğumu kutlanmaktadır. Bu doğum, Kuzey Amerika'daki yeni yaklaşımlara karşılık gelmekte ve Almanya'daki Germanistik çalışmalarının da bu doğrultuda yeniden yapılandırılması gereksinimini ve talebini ifade etmektedir.

Bu çalışmada ise, iddia edilen bu ölüm (ve doğum) ilanının aslında modernizmle postmodernizmin çarpışmasına dayandığı gerçeği ortaya konulmuştur. 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Kuzey Amerika'dan tüm dünyaya yayılan ve modernizmin kalıplaşıp kemikleşmiş yapılarının sökülerek yeniden inşa edilmesini talep eden postmodernizmin, bu ölüm ilanıyla göz ardı edilemeyecek bir ilişkisi olduğu gösterilmiştir. Daha da ötesi, Süselbeck'in aslında alana dair son derece yerinde ve önemli saptamalar içeren makalesindeki verilerden hareketle, makalede adı geçmeyen postmodernizmin bu ölüm ilanındaki baş aktör olduğu açığa çıkarılmıştır. Bu şekilde ilk bakışta sansasyonel bir etki yaratan "Germanistik'in ölümü" ilanının şaşırtıcı olmayıp Almanya'daki Germanistik araştırmalarının Kuzey Amerika doğumlu postmodernizmi alımlamakta geciktiği gerçeğine de dikkat çekilmiştir.

Sonuç olarak Germanistik'in ölümü savının ardında, modernizmin temel yapıtaşlarının ölümü ilanlarının, özellikle de (modernist anlamda) yazarın ve yapıtın ölümünü ilan eden postmodernizm kavramının yattığını ortaya koyan bu çalışmada, bu krizin yalnızca Germanistik bölümleri için değil, aslında tüm ulusal filolojiler için geçerli olan acil bir yeniden yapılandırılma gereksinimine karşılık geldiği gösterilmiştir. Ayrıca her açıdan sınır aşımı ırasıyla öne çıkan komparatistiğin, gittikçe artan ve çeşitlenen yeni yaklaşımları araştırma alanlarına eklemleyerek kendi çatısı altında toplayabilmesi bakımından dünya çapında tüm filolojileri kapsayan bu krizi aşmada belirleyici bir rol oynayabileceğine dikkat çekilmiştir.

KAYNAKÇA:

Aytaç, G. (2003). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. İstanbul: Say Yay.

Aras, İ. & Kızıler Emer, F. (2021). "Türkiye'de Germanistik Alanında Yürütülen Karşılaştırmalı Çalışmalar." *Kare Dergisi,* (Özel Sayı: Türkiye'de Karşılaştırmalı Edebiyat), 195-213.

Dominquez, C.& Saussy, H.& Villanueva, D. (2022). *Karşılaştırmalı Edebiyata Giriş. Yeni Eğilimler ve Uygulamalar,* (Aytek Sever Çev.). Ankara: Doğu-Batı Yay.

Hofmann, F. (1994). "Postmodernes" Erzählen?- Postmodernes Erzählen!, Rüsselsheim: Hofmann Ver.

Jameson, F. (1994). *Postmodernizm Ya Da Geç Kapitalizmin Kültürel Mantığı.* (Nuri Plümer Çev.). İstanbul: Y.K.Y.

Konstantinović, Z. (1991). "Uber die Grenzen hinaus. Von den Möglichkeiten der Komparatistik", *Zeitschrift für Germanistik.* 1(3), 502-509.

Küçük, M. (2000). *Modernite Versus Postmodernite*, (Derleyenin Sunuşları). Ankara: Vadi Yay., s. 7-92.

Lampart, F. (2013): "Geschichte der Komparatistik", *Handbuch Komparatistik, Theorien, Arbeitsfelder, Wissenspraxis.* (Hg.) R. Zymner u. A. Hölter. (s. 264, 281). Stuttgart-Weimar: J.B.Metzler Ver.

Lyotard, J. F. (1998). "Postmoderne Dönüş". *Modernizmin Serüveni.* (Yay. Haz.) Enis Batur. (s. 20-21). İstanbul: Y.K.Y.

Kızıler Emer, F. (2024). *Milenyumda Postmodernizm. Kavramsal Bir Tur Ve İki Postmodern Metin Okuması (Patrick Süskind).* Ankara: Akademi Yay.

Kızıler Emer, F. (2023). *Sınırları Aşan Bir Bilim Olarak Komparatistik Hezârfen Kanatlarında Yazınbiliminden Komparatistiğe "Büyük Tur".* Eskişehir: Nisan Yay.

Lützeler, P. M. (2005). *Postmoderne und Postkoloniale deutschsprachige Literatur*. Bielefeld: Aisthesis Ver.

Öztürk, A.O. (2003): "Germanistik Bölümlerinin Kuruluş Amacı ve Gelecek Perspektifi Üzerine". *Tagungsbeiträge des VIII. Türkischen Germanistikkongresses (VIII. Uluslar Arası Germanistik Kongresi, 22-23 Mayıs 2002, Sakarya)* (Hg.) M. Çakır, İ. Öztürk, C. Yıldız. (s. 81-91). Aachen: Shaker Verlag.

Remak, H. H. (1973). "Definition und Funktion der Vergleichenden Literaturwissenschaft", *Komparatistik. Aufgaben und Methoden.* (Hg.) H. Rüdiger. (s. 11-53). Stuttgart. Berlin. Köln Mainz: Verlag W. Kohlhammer.

Said, E. W. (2010). *Şarkiyatçılık. Batı'nın Şark Anlayışları.* (Berna Ülner Çev.). İstanbul: Metis Yay.

Sarup, M. (2004). *Post-yapısalcılık ve Post-modernizm*. (Abdülbaki Güçlü Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yay.

Süselbeck, J. (2024a). "Der dröhnende Klang der Abrissbirne. Über die globale Krise der Germanistik und die Frage, was das Fach in Deutschland von den German Studies in Nordamerika lernen könnte". *Literaturkritik,* Nr. 2, Januar 2024. https://literaturkritik.de/krise-der-germanistik,30264.html. (Erişim tarihi: 03.06.2024).

Süselbeck, J. (2024b). "Germanistik Öldü. Yaşasın Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları. Germanistik'in Yaşadığı Küresel Kriz ve Almanya (Yerli) Germanistik Çalışmalarının Kuzey Amerika'daki Alman Kültürü Çalışmalarından Neler Öğrenebileceği Sorusuna Dair." (Ali Osman Öztürk, Çev.). *Mesopotamia Journal of Interdisciplinary Studies*, 4 (1), 84-89.

Strzelczyk, F. (2021). Generations- und Paradigmenwechsel in der nordamerikanischen Auslandsgermanistik / German Studies [Kuzey Amerika Yurtdışı Alman Çalışmalarında Kuşak ve Paradigma Değişimleri / Almanya Çalışmaları]. İçinde: N. Ächtler, A. Heidrich, J. F. Pérez und M. Porath (Hg.). *Generationalität, Gesellschaft, Geschichte. Schnittfelder in den deutschsprachigen Literatur- und Mediensystemen nach1945. Festschrift für Carsten Gansel.* (s. 133-152). Berlin: Verbrecher Verlag. (İçinde: Süselbeck, J. (2024b). "Germanistik Öldü. Yaşasın Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları. Germanistik'in Yaşadığı Küresel Kriz ve Almanya (Yerli) Germanistik Çalışmalarının Kuzey Amerika'daki Alman Kültürü Çalışmalarından Neler Öğrenebileceği Sorusuna Dair." (Ali Osman Öztürk, Çev.). *Mesopotamia Journal of Interdisciplinary Studies*, 4 (1), 84-89).

Süskind, P. (1985). *Das Parfum. Die Geschichte eines Mörders.* Zürich: Diogenes Ver.

Toprak, B. (2020). *Din Arkeolojisi ve Göbekli Tepe. Disiplinlerarası Bir Yaklaşım*. İstanbul: Milel Nihal Yay.

Welsch, W. (1993). *Unsere Postmoderne Moderne*. Berlin: Akademie Ver.

Zima, Peter V (1997). *Moderne/ Postmoderne*. *Gesellschaft, Philosophie, Literatur.* Tübingen: Anton Francke Ver.